

ASIAANTUNTIJAPUHEENVUOROJA

Tämän sivuston otsikko on kovin haastava. Otsikko viittaa siihen, että me kirjoittajat tunnemme asiat, tässä tapauksessa nuorten asiat tai nuoruuteen liittyvät asiat. Jo kirjoitustehtävän alussa itsesuojeluvaisto alkaa toimia. Emmekö me, jotka olemme erilaisten vastuiden, tehtävien tai roolien kautta linkittyneet nuorten elämään ole aina jollakin tapaa sivustakatsojia? Tulkitsijoita.

Resurssipulapuheesta huolimatta erittäin suuri joukko suomalaisia työntekijöitä on kasvattamassa, opettamassa, auttamassa, ohjaamassa ja hoitamassa nuoria. Opettajat, nuorisotyöntekijät, sosiaalityöntekijät, terveydenhoitajat, lääkärit ja kolmannen sektorin toimijat tuovat aikuisten läsnäoloa nuorten arkeen. Tärkeimmän kasvuyhteisön ja sen ytimen muodostavat tietysti perhe ja läheiset, joille kasvun tukemisen ja turvallisuuden tunteen luomisen päävastuu kuuluukin. Entä jos näin ei aina ole?

Rinnakkaisena kehityskulkuna perinteisten ammattikuntien viereen on syntynyt uusi tehtävien kirjo ja sen myötä uudet asiantuntijat. Nuorten palveluita kehittävät erilaiset koordinaattorit, lähitutorit, kopparit ja etsivän työn ammattilaiset. Nuorille tarkoitettujen palvelujen kehittämisessä ja nuorten kohtaamisissa syntyy ihan varmasti paljon hyvää. Perinteisempien tukimuotojen vierelle kaivataankin joustavampia malleja ja ratkaisuja. Kun esimerkiksi koulutuspolut katkeavat tai nuori ei pääse ensimmäiseen työpaikkaansa, tarvitaan vanhojen ratkaisumallien lisäksi vaihtoehtoisia reittejä. Panoksia suunnataan työpajatoimintaan ja tekemällä oppimiseen. EU-rahoituksen myötä erilainen kehittämistoiminta on moninkertaistunut. Vauhti on välillä aikamoista. Mikä olisi optimaalinen suhde perinteisten toimintamallien ja uusien ratkaisujen kehittämisen ja käyttöönoton välillä? Miten kehittämistyön tulokset osataan ja maltetaan juurruttaa osaksi normaalia perustyötä ja kuntien kehittyviä peruspalveluita? Kehittämistyöhön tarvitaan aikaisempaa enemmän analyttisyyttä ja kriittisyyttä. On kysyttävä hyötyjen perään ja vaadittava varteenotettavia näyttöjä hyödyistä. Nuorten palveluissa yksi hyödyn osoittamisen kohta tietysti on, kuinka nämä kehitetyt palvelut tavoittavat itse nuoret ja millaista tukea he itse ovat niistä kokeneet saaneensa.

Nuorten palveluiden kehittämisessä voi käydä myös niin, että alamme toistamaan ja kopioimaan esimerkiksi hyvien käytäntöjen nimissä vääriä toimintatapoja, hokemaan turhia hokemia ja rakentamaan vaarallisia rutiineja. Ahtaissa aikatauluissa jotakin olennaista saattaa myös jäädä huomaamatta. Esimerkiksi etsivän työn tuloksissa riittäisi taatusti ruodittavaa ja perustaa jatkotyölle: Etsivän työn kautta vuonna 2008 on tavoitettu noin 2000 nuorta (opetusministeriön raportti 2/2008 etsivästä työparitoiminnasta) ja etsivä työ on auttanut 1455 nuorta saamaan tarvitsemiaan palveluja. Nuoret tavoitetaan. Miten näin arvokasta toimintatapaa voitaisiin yhdessä kehittää ja viedä eteenpäin nuorten ja erilaisten aikuisten yhteistyöllä?

Tätä kirjoittaessa on mielessä vuoden 2009 Kuntamarkkinoiden anti. Yhdessä havainnollisista alustuksista Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen kuvasi monin esimerkein Taantuma-Suomea tai Lama-Suomea. Onneksi jotakin ”positiivista väreilyä” oli aistittavissa ja kai lievässä nousussa ollaan. Kuinka positiivinen väreily kohtaa nuoret? Nuorisotyöttömyys ainakin tuntuu kovin suurelta. Eräessä työryhmässä asiantuntijat arvioivat, että kesään 2010 tultaessa maassa olisi nykyisen reilun 30 000 työttömän nuoren sijaan 40 000 työtä vailla olevaa nuorta. 40 000! Niin tärkeää kuin periaatteellinen keskustelu esimerkiksi opettajien lomautuksista ja lomautusten kieltämisestä onkin, ympäristössämme tapahtuu ja on inhimillisellä tasolla läsnä hurjempia asioita kun kunnan työntekijöiden lyhytaikainen lomautus. Tarkennukseksi vielä, että tämä ei siis ollut myönteinen kannanotto opettajien lomauttamiseksi.

Keskusteltaessa nuorista on muodikasta puhua ulkopuolisuudesta ja pudokkuudesta. Kun tavoitteena on parantaa nuorten saamia palveluita ja ohjata heitä kasvussa aikuisuuteen, käytetään usein termejä monialainen yhteistyö, palvelujen koordinointi, etsivä työ tai kontrollilta haiskahtava nuorten seuranta. Monialaista yhteistyötä halutaan tehostaa lakisäätämisen kautta. Taustalla on ajatus turvata palveluita niille nuorille, joille nykyiset yhden sektorin palvelut eivät riitä. Onko suunta oikea? Työssäni olen yrittänyt pysyä kärryillä monialaisen ja sektorirajat ylittävän yhteistyön kritiikistä. Tämä kritiikki on jäänyt osin epäselväksi. Mitä muuta keinoa meillä on auttaa erilaista tukea tarvitsevia nuoria, kuin varmistaa että erilaiset motivoituneet tuen tarjoajat ovat tavoitettavissa. Ainakin tavoitteellisemman yhteistyön rakentaminen ja eri toimijoiden vastuiden tarkistaminen on parempaa kuin poteroista kumpuava voivotteleva keskustelu tulonsiirroista.

Kirjoituksesta tuli polveileva. Osittain se johtuu siitä, että asiat ovat monitahoisia ja osittain siitä, etten rehellisesti sanottuna tätä nuorten palvelujen kokonaisuutta oikein kykene ymmärtämään. Liikkuvia osia on liikaa ja asiat pirstaloituvat. Nuorten palvelut on Mammutti, jota voi tarkastella yhdestä kohtaa, pala kerrallaan, mutta hahmon kokonaisuus jää taatusti näkökentän tavoittamattomiin. Tätä sivustoa pienellä porukalla ideoidessamme otimme yhdeksi tavoitteeksi, että puheenvuorojen kautta haluaisimme avata keskustelua ja antaa sen liikkua kirjoittajien mukanaan tuomiin yllättäviin suuntiin. Pois hallinnan ja haltuunoton tunteesta. Syntyköön pulppuavaa keskustelua.

Kun sivuja luetaan, toivottavasti ne herättävät kävijöissä pohdintoja, ihmettelyjä, kriittisyyttä ja jatkokysymyksiä ennemminkin kuin ”juuri näin” -toteamuksia. Haluamme kutsua sivuillemme erilaisista taustoista tulevia ihmisiä tekemään keskusteluista hedelmällisempää. Toivottavasti löydämme tavat, joilla myös nuoret voivat luontevasti ja omana itsenään sivuillemme kirjoittaa. Onnistuvat opit –projektin johtaja pyysi hahmottelemaan muutaman sanan kirjoitusohjetta. Sellaista en osaa kenellekään antaa. Ohjeen tapaisena toimikoon ote lukemisen arvoisesta, vuonna 2005 suomeksi ilmestyneestä Jeanette Wintersonin kirjasta Majakanvartija:

”Hopea, kerro minulle tarina.

Mikä tarina?

Tarina siitä mitä tapahtui seuraavaksi.

Se riippuu.

Mistä?

Siitä miten minä sen kerron.

Tom Tarvainen

Sosiaalikehitys Oy

Kehitysjohtaja

Valtakunnallisen Onnistuvat opit –jatkohankkeen
2009 – 2011 ohjausryhmän puheenjohtaja